

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 13.

V Ljubljani, 15. julija 1902.

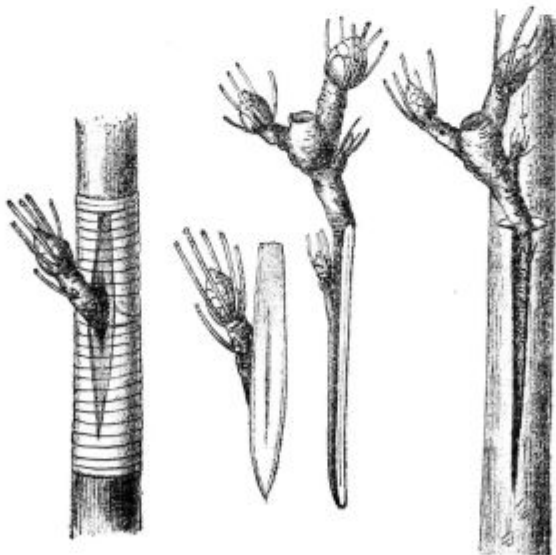
Leto XIX.

Obseg: Cepljenje s sadnim lesom. — Kteri gumijevi trakovi so najboljši. — Apno v kmetijstvu. — Kmetijske razmere na Kranjskem. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Cepljenje s sadnim lesom.

Čestokrat vprašujejo sadjarji, zlasti tisti, ki se pečajo s pritličnim drevjem, kako naj se drevo naredi hitro rodno, posebno tako, ki poganja preveč v les. Sredstev v to svrhu je več in smo tudi že večkrat pisali o njih; eno pa je, ki najhitreje privede do zaželenega uspeha, in to je vcepljenje rodnega lesa v močno rastoče veje. Za tak namen je vzeti rodni les od dobro rodečih vrst. Cvetno popje za prihodnje leto se razvija že poleti, in sicer v mesecih juliju in avgustu. Cvetno popje spoznamo na njega popolnem razvitju ter na listnem vencu, ki ga obdaja. Da bo uspeh gotov, nam je izbrati take pope, ki so obdani od 5 do 6 listov. Vejice s takimi rodnimi popki se odrežejo in potem osmučejo listja ter se takoj vcepijo v gladko vejo, in sicer v zarezo , kakršna se naredi pri okuliranju. Rodno popje z lesom se mora seveda primerno prirezati, kakor kažeta podoba 34. in 35., in sicer je podoba 34. posamezen pop, a podoba 35. cela rodna vejica. Podobe so tako jasne, da jih ni treba popisovati, le to omenjamo, da je priporočeno precej lesa vzeti, ker se potem mora narediti dolga zareza, ki daje veliko spre-

jemalno ploskev. Iz podobe 36. je razvidno, kako je na podlogi narediti zarezo in kako se cepič vtakne pod lubad, podoba 33. pa zopet predočuje povezano, t. j. zgotovljeno cepitev. Cepitev se seveda ne sme zamazati, in za drugo delo velja tisto, kar velja za okuliranje. Omenjamo, da je taka cepitev tudi takrat prav porabna, kadar hočemo hitro spoznati kako sadno vrsto; v takem slučaju cepimo cvetni pop na kako starejše, že rodeče drevo ter potem sad dobimo že drugo leto.

Pod. 33. Pod. 34. Pod. 35. Pod. 36.

Kteri gumijevi trakovi so najboljši.

Z odgovorom na to vprašanje nimamo namena delati reklamo za to ali za ono tvrdo, odnosno blago, marveč v prvi vrsti pomagati nekterim trgovcem iz zadrege, vinogradnikom samim pa pojasniti, kaj je pravi vzrok, da gumijevi trakovi kako leto kaj radi

pokajo, dočim so se prejšnja leta prav izborno obnesli.

To vprašanje pojasniti smo smatrali za potrebno, ker smo se prepričali, da je prišlo mnogo drugače zanesljivih trgovcev ravno vsled gumijevih vezi ob dobro ime, čeprav ne po svoji krivdi, in da je slabo blago

povzročilo mnogo jeze in nepotrebnih stroškov ter zamude časa.

Od več vinogradnikov so dohajale pritožbe in celó pretilna pisma, kako da so bili po tem in tem trgovcu opeharjeni. Danes povezani cepiči so se čez 2 ali 3 dni odtrgali, ker so vezi popokale. To je res hudo; toda kakor so dosedanje večletne izkušnje pokazale, ni mogoče zaradi tega nikogar delati odgovornega. Eno leto se n. pr. prav dobro obneso rjavkaste vezi, drugo leto pa rdečkaste; eno leto od te, drugo leto pa spet od druge trvdke.

Tudi kmetijska družba je imela s prodajo gumi-jevih vezi za zeleno cepljenje neprijetnih presenečenj. Ta mesec je dobivala le pohvalna pisma, pri razposlatvi druge partije pa le grajalna in tožilna pisma, čeprav so bile vezi eneiniste trvdke ter eneiniste cene.

To jo je ravno družbo napotilo, da je nadaljno prodajo opustila. Po vsestranskem povpraševanju, kaj bi bilo vzrok tako menjajoči se kakovosti, se nam je reklo, da je to največ odvisno od vulkaniziranja pri napravi, torej več od kuhanja in segrevanja kakor od snovi same. In res je, da smo imeli sami priliko videti, kako je ceni gumi po 14 K *kg* mnogo bolje držal in dlje časa trajal kakor gumi po 20 K *kg*.

Če vezi ostanejo le nekaj minut dlje v peči ali če se toplina le za nekoliko preveč zviša, je lahko vsa dotična partija popolnoma zanič.

Gotovo pa je, da so dražje vezi zanesljiveje boljše od cenih, ker se izdelujejo iz boljše snovi. Tudi se je že par let kazalo, da se rdeče vrste bolje sponašajo kakor črne; ali bodo pa tudi v bodoče to dobroto ohranile, je seveda drugo vprašanje. Dobro je vsekakor, če vsakdo že spomladi poskuša, katera vrsta bolje drži, in tisto naj potem splošno rabi, čeprav bi jo moral dražje plačati. Gumijeve vezi še s finim popirjem tesno obdati, se je dobro obneslo.

Kdor pa gumijeve vezi hrani do prihodnjega leta, ta naj se nič ne čudi, če mu kar za hrbtom pokajo, kajti kdor hoče gumijeve trakove hraniti, mora to tudi znati. Zrak, oziroma prostor, kjer se gumijevi traki hranijo, ne sme biti pregorak in ne premrz, ne presuh pa tudi ne prevlažen; vsekakor pa se te vezi bolje ohranijo v vlažnem kakor v suhem kraju.

Fr. Gombač.

Apno v kmetijstvu.

Uvod.

Kmetijska obrt je izmed najstarejših obrti, kmetijska veda izmed najmlajših ved. — Dočim so ljudje izprva živeli ob sadju, kakršnega jim je priroda sama dajala, ob lovu in ribstvu, je bilo sčasoma treba pričeti udomačevati živali, da so jim dajale mleko, meso in kože; izbrali so si in oplemenitili nekaj rastlin, da so jim dajale živež. Prvotno — ko je bilo število zemeljskih prebivalcev še majhno, jim skrb za življenje ni delala preglavice; če ta kraj ni dajal zadostne paše, zadostnega živeža, so šli drugam; selili so se iz kraja v kraj. Ali vedno večje število zemljanov ter različno ugodni kraji so ljudi silili in vabili, da so se začeli ustanavljati in stalno naseljevati. Tu pa so se jim začele kazati neprilike: zemlja, ki je izprva dobro rodila, je začela pešati, in treba ji je bilo pomagati. Rekli so, da je zemlja trudna in si mora odpočiti, da je opešala in ji je treba pomoči; in pustili so jo, da je počivala — vpeljali so praho — in dodajali so ji raznih tvarin — vpeljali so gnojenje. — S praho in z

gnojenjem je bilo mnogo pomagano, pa tudi ne vselej in ne povsodi enako. Vedno večje skušnje so človeku bistrile um, zbistriti mu ga pa niso mogle, ker si ni vedel tolmačiti vzrokov ne temu ne onemu pojavu.

Kmetovalci so si morali s samimi skušnjami pomagati prav do 19. stoletja, ker niso poznali pogojev rastlinskega življenja. Sosir (Saussure) je l. 1804. prvi spoznal, da so rastlinam potrebne tudi rudninske snovi, pa se za svojo najdbo ni zadosti zavzel, tako da ni prišla do veljave. Podobno Sosirju je pisal tudi Davy (Davy) v svojih „Osnovnih naukih kmetijske kemije“ l. 1813. Bolj odločno je o pomenu rudninskih snovi za rastline pisal Sprengel v „Zemljeznanstvu“ l. 1837. ter v „Nauku o gnoju“ l. 1839. Majer (Mayer) pravi v svoji „Kmetijski kemiji“, da se mora vsakdo, ki prvič dobi v roke Sprenglovo delo, zelo čuditi, kako pravilne nazore je imel ta mož o rastlinskem življenju. Leta 1840. je pa izdal Libig (Liebig) svojo znamenito „Kemijo, navedeno na kmetijstvo in fiziologijo“. Česar Sprengel ni dosegel, se je posrečilo Libigu; opozoril je na novi nauk širše kroge. Libig je bil sam v-lik učenjak in slaven kemik ter je vedel uspehe znanstvenega preiskovanja objaviti v taki obliki, da so se učenjaki splošno začeli zanje zanimati. Kakor bi bila bomba padla médnje, tak vrišč je nastal; ti so bili zanj, drugi proti njemu, in začelo se je znanstveno delovanje, da je bilo veselje. Čeprav se Libigu ni takoj posrečilo prodreti s svojimi nauki, prodril je pa vendarle, in zato ga sedaj sploh smatrajo za preporoditelja in začetnika novega kmetijstva — kmetijstva na znanstveni podlagi.

Toda naj nekdanje kmetijske razmere sodimo še tako strogo, priznati moramo, da so si kmetovalci s svojimi skušnjami pridobili toliko pravega znanja — čeprav si ga niso vedeli tolmačiti — da se moramo danes, ko je veda že to in ono pojasnila, res čuditi. Vzemimo n. pr. samo to, kar je rimski kmetijski pisatelj Koluméla (Columella*) pisal že okoli l. 60. o zelenih rastlinah za gnoj. Rekel je, da je izmed metaljnic v prvi vrsti upoštevati volčji bob (lupino), ki potrebuje najmanj obdelovanja, je najcenejši in najpripravnejši za zemljo ter rase tudi na nerodovitnih tleh; da je poleg te rastline vse sočivje in grašica dober gnoj, če se zeleno pokosi in podorje, dokler se ne posuši. — In sedaj se je izkazalo, da je imel Kolumela prav; zakaj pa je imel prav, je dognal šele Helriegel (Hellriegel) l. 1886.

Tudi apno so rabili že stari narodi, saj je o tem pisal Plinij star., ki je živel od l. 23 do 79.; vzrok apnovemu vplivu pa je pojasnila veda šele v novjšem času. Vendar pa je apno skoraj do sedanjega časa premalo upoštevala véasih celó veda, še manj praksa; njegovo važnost tako malo poznajo, da nekoliko obsirnejša razprava o pomenu in porabi apna v kmetijstvu ne bode neumestna.

I. Apno in njegova koristna svojstva.

Kaj je apno in kako se pretvarja.

Če hočemo pomen apna v kmetijstvu razumeti, moramo apno kolikor mogoče natančno poznati in razumeti presnove, ki se vrše na njem ali pa po njegovem vplivu na drugih snoveh, oziroma tudi v medsebojnem vplivanju in pretvarjanju med apnom in med drugimi snovmi. Da nam bo mogoče vse to spoznati, bomo opazovali apno v njegovih oblikah, ki jih poznamo,

*) Kolumela je spisal 12 knjig o kmetijstvu.

in izpremembe, ki smo jih že videli pri njem; in iz tega znanega preidemo na ono, česar doslej še nismo poznali pa bomo s pomočjo znanega kmalu in tudi lahko razumeli.

Vsakdo izmed čitateljev ve, da se v apnenicah kuha apno. V apnenico se naloži apnenec, spodaj se zakuri ter se kuri toliko časa, dokler apno ni kuhano. Ko se apnenica nekoliko ohladi, jo načnemo ter iz nje pobremo živo apno. Živo apno je popolnoma drugačno kakor je bil apnenec in ima druga svojstva; vročina ga je izpremenila. Če živo apno poškopimo z vodo, se začne napenjati, se segreje in razpade v prah; tako dobimo ugašeno apno. Apno, ugašeno v večji množini vode, je mazavo ali mastno, še bolj razredčeno pa dá apneni belež. Ugašeno apno se rabi pri zidanju in beljenju. Toda tukaj ne ostane vedno mehko, ampak se najprej posuši in v več letih zopet izpremeni v trdo tvarino, kakršna je bila prvotno, v apnenec.

To, kar smo doslej opazovali, pozna gotovo vsakdo, pa ne ve, kakšne izpremembe so se vršile. Oglejmo si jih torej! Za podstavo si vzemimo živo apno. Mi živega apna ne moremo razkrojiti v več nerazdelnih snovi, kemik pa to more; živo apno torej ni prvina, ampak spojina. Kemija nas uči, da je živo apno iz apnika (kalcija) in iz kisika, ter to spojino imenuje apnikov okis (kalcijev okis); mi mu v navadnem življenju pravimo živo apno, v tej razpravi pa mu bomo kratko rekli apno. — Kadar apno gasimo, mu dodamo vode, in voda se z njim ne zmeša, ampak spoji (sveže) v eno spojino. Ugašeno apno jemlje iz zraka ogljikovo kislino (ogljikov dvokis) in se z njo spaja; pri tem pa se razruši zveza z vodo, in voda je prosta. To je vzrok, da so nove stene toliko časa vlažne, čeprav smo že mislili, da so bile popolnoma suhe. Ko se je torej apno spojilo z ogljikovo kislino, je nastalo ogljikovokislo apno (kakor pravi kemija) ali apnenec, ki smo o njem že prvotno govorili in smo z vročino iz njega izgnali ogljikovo kislino, da smo dobili živo apno.

Tvarine, ki smo jih doslej opazovali, poznamo vse, razen ogljikove kisline. Ta kislina je brezbarven plin, zato je ne moremo videti; opazujemo jo pa lahko, če imamo pred seboj kako kislno vodo (kiselico, sodovico) ali pa sveže pivo. Tisti mali mehurčki, ki se vzdigajo v tekočini in na vrhu izginjajo, so ogljikova kislina.

Sedaj pa vzemimo apneno vodo. V prekapani (prekuhani) vodi ugasimo košček apna, posodo zamašimo ter jo pustimo, da se apno usede in se voda nad njim popolnoma učisti. V vodi se je nekoliko apna raztopilo, in sicer potrebuje pri navadni toplini del ugašenega apna 750 delov vode, da se v nji raztopi. Sedaj to vodo varno odljemo, da se nam ne skali, ter jo takole preskušamo. Nekoliko apnene vode vlijemo v kozarec ter ga postavimo nastran. Kmalu se navrhu začne delati mrenica ter se usede na dno. To se ponavlja, dokler se ne obori vse apno. To pa se je takole vršilo: Ogljikova kislina, ki je je v zraku vedno kake 0.04 %, se je toliko časa spajala z raztopljenim apnom, dokler ga je bilo kaj, ter je z njim delala ogljikovokislo apno, ki je vodo kalilo ter se je končno usedlo na dno. — Sedaj pa vzemimo zopet kozarček apnene vode ter cevko (ali kako debelejšo slamico) in pihajmo v vodo. Voda se skali, ker smo v sapi izdihavali ogljikovo kislino, ki se je zvezala z apnom ter je nastalo ogljikovokislo apno vodo skalilo. — Če v tako vodo še nadalje dovajamo ogljikovo kislino, motnost zopet

izgine in voda se popolnoma učisti. Tu se je nekaj zgodilo, kar si moramo dobro zapomniti: z ogljikovokislino apnom se je spojilo še nekoliko ogljikove kisline, nastalo je dvojnoogljikovokislo apno, in to se je v vodi zopet raztopilo. Ogljikovokislo apno se torej topi v vodi, ki je v nji ogljikova kislina; nekoliko ogljikove kisline je pa v vsaki vodi. — Sedaj nekoliko te vode postavimo nastran, da izhlapi, nekoliko je pa segrejmo. Prva na dnu pusti apno, ki je bilo v njej raztopljeno, druga se pa skali. Gorkota je nekoliko ogljikove kisline izgnala, in neraztopno ogljikovokislo apno se je izločilo in se končno obori. Iz tega si gospodinje lahko tolmačijo, zakaj se jim v piskrih dela skorja.

Glede raztopnosti apna naj še omenim, da del kristalizovanega ogljikovokislega apna potrebuje 250.000 delov vode, da se v nji raztopi, del sveže oborjenega 10.600 delov; če pa apno pride v dotiko z vodo, ki je v nji ogljikova kislina, je zadošča že 1000 delov, da raztopi del apna. Iz tega vzroka v navadnem življenju pravimo, da se ogljikovokislo apno v vodi ne topi, pač pa v vodi, ki je v nji ogljikova kislina.

Poskusimo še nekaj! Vzemo košček krede (ki je tudi ogljikovokislo apno) ter jo polijmo s solno ali pa z očetno kislino (s kisom); kredu zašumi, ogljikova kislina uide, z apnom se pa spoji kislina, ki smo z njo kredo polili. To nas uči, da se apno spaja tudi z drugimi kisljinami, da močnejše kisline ogljikovo kislino lahko izpodrinejo in da mi s kisljinami lahko zemljo preskušamo, če ima kaj prida ogljikovokislega apna v sebi.

V prirodi so tudi apnene spojine, ki v njih apno ni vezano na ogljikovo kislino, ampak na druge kisline. Ker je nekaj teh spojin za nas zelo važnih in se bomo v tej razpravi še srečali z njimi, naj nekatere vsaj površno omenim. Apno, spojeno z žvepleno kislino — žveplenokislo apno ali malec — je bilo nekdanj v kmetijstvu zelo cenjeno in je v gotovih slučajih še danes. Apno, vezano na fosforovo kislino — fosforovokislo apno — je velike važnosti za rastlinstvo in za živalstvo. Tudi v kremikovokislih spojinah je vezanega mnogo apna, in važen je za nas naposled tudi klorov apnik (kalcijev klorid), ki — lahko raztopen — odnaša apno iz njiv in travnikov.

Kmetijske razmere na Kranjskem.

(Dalje.)

Prodajalne zadruge, med ktere hočem v širšem pomenu šteti tudi mlekarske in kletarske zadruge, so tudi za nas zelo važne. Namen teh zadrug je pridelke bolje v denar spravljati in tudi vplivati na pravično ceno, ki se na škodo kmetovalcem kviri od strani gotove vrste trgovine in njene organizacije. Prodajalne zadruge imajo na Kranjskem pomen le za tiste pridelke, ki pridejo v naši deželi v poštev. Izmed poljskih pridelkov pride pa v poštev edino le fižol in izmed drugih mleko, živina in vino. — Prodajalne zadruge za žito, takozvane skladiščne zadruge snovati je v naši deželi, kamor se žito še uvaža, nezmisel; pri nas celó kaže pridelovanje žita po možnosti omejiti in v mnogih pokrajinah popolnoma opustiti. Fižol potom zadrug prodajati nam pa hvala Bogu tudi ni treba, ker imamo glede tega pridelka izredno ugodne razmere. Ne smemo se pritoževati čez naše nakupovalce fižola, ker sami med seboj silno tekmujejo in dostikrat blago celo

preplačajo. Prodajalne zadruga za fižol torej pri nas nimajo nobenega pomena, ker se cene od strani trgovcev ne le ne tlačijo, temveč vsled tekmovanja celo višajo. Bodimo zadovoljni, če se sedanje cene ohranijo, kar, žal, ni gotovo, ker se je kranjskemu fižolu že pričel kazati tekmeč v fižolu iz drugih dežel, ki nam utegne sedanjo ceno zelo pokvariti. — Kletarske zadruga smatram za zelo važne, pa ne toliko zaradi tvorjenja dobrih cen, o katerih se lansko leto nismo mogli pritoževati, temveč zaradi tega, da se vinščakom pomaga, da svoj pridelek sploh v denar spravijo. Kletarske zadruga imajo za vinorodne pokrajine naše dežele zelo važno, pa tudi silnoto ežavno nalogo, zato naj vinščaki z vso vneto zanje delujejo. — Živinorejske zadruga bodo v naši deželi med najvažnejšimi, a to še le takrat, kadar bomo imeli naprodaj plemeno, ne pa klavno živino. Klavno živino vzrejati je očitna izguba, ker našo drago vzrejeno živino tlači v ceni cenejše vzrejena živina drugih dežel, na pr. Ogrske.

Mlekarske zadruga imam jaz danes med prodajalnimi zadrugami za najvažnejše v naši deželi, ker vresnici pomagajo kmetovalcu do novih dohodkov, ki so mu krvavo potrebni. Še važnejše so pa zaradi tega, ker ima mlekarska zadruga za posledico povzdigo živinoreje in preustrojitev kmetijstva v smeri, ki je našim razmeram primernejša. Že sedaj naše mlekarske zadruga kmetovalcem donašajo 350.000 K novih dohodkov na leto, in če se bo količkej delalo, naraste vsota v desetih letih na 1 milijon kron.

Pri sadjarstvu se pa z ozirom na posebnosti te panoge ne da z zadrugami nič doseči; do tega zaključka so prišli celo na Nemškem, kjer je za vodstvo zadrug dovolj sposobnih moči in je združništvo razvito. Tudi po drugih deželah niso imeli nobenega uspeha in še celo v Severni Ameriki, kjer so mojstri v združevanju, so se jim tozadevne namere izjalovile.

Iz vsega tu navedenega sledi, da so prave in dobro vojene kmetijske zadruga, kakršne kaže pri nas širiti, velekorišne; če pa nepristransko preudarimo, koliko več dohodka more naš kmetovalec z njimi doseči, bomo vendar našli, da je ta dohodek nezaten napram ogromnemu primanjkljaju sn da je zato škodljivo našega kmetovalca. I lepiti z nadami, ki se nikdar ne bodo uresničile.

Če sem dosedaj v splošnem razmotrival vprašanje, kakšno korist nam morejo donašati prave in dobre kmetijske zadruga, zlasti napram trditvi, da so te zadruga sposobne kmetovalca rešiti gmotnega propada, se hočem nakratko dotakniti kakovosti dosedanjega našega kmetijskega združništva.

Ker je pri nas v kmetijsko združništvo zašla, žal, tudi politika, zato je težko o tem predmetu pisati, ne da bi se človek zadel v ta ali oni vogel. Odločno zavračam vsako obdolženje, da hočem koga nalašč dražiti; pisati hočem tako, kakor mi veleva moje pričanje. Bodimo odkritosrčni in priznajmo, da se je na vseh straneh grešilo, in nespametno bi bilo na pr. trditi, da je c. kr. kmetijska družba pri snovanju zadrug vselej pravilno postopala. Jaz celo naravnost trdim, da je pri večini mlekarskih zadrug, ki jih je družba osnovala posredno ali neposredno, podlaga iz trgovskega stališča bolj ali manj nesolidna, ker se je pričelo delati s tako nizkimi deleži, ki niso v nobenem razmerju z ustanovnimi stroški podjetja, in da bo to marsikteri zadruga kal propadanja. So že take razmere! Jaz z vso vneto priznavam veliko korist združništva; ne da se pa opo-

rekati, da se je ta korist tudi pretiravala, pretiravanje pa nikdar ne obrodi dobrega sadu. Tako je na pr. to pretiravanje privedlo do popolnoma resnega predloga osnovati zadruga za nabiranje planinskega mahu. Če se pomisli, da planinski mah nabirajo večinoma le pastirji in reveži na tujih tleh, potem je ta mah po strogo pravniških naziranjih ukraden, in nabiralce mahu organizovati v zadruga bi kak šaljivec lahko imenoval organizovanje tatov. (Dalje prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 111. V svojem vinogradu, ki je dve leti zasajen s trtami, cepljenimi na ameriških podlogah, so trte pričele rumeneti od vrha dol in se že nekoliko suše. Tukaj trdijo, da je temu vzrok preapnena zemlja. Ali je res kaj na tem in kako bi bilo pomagati? (Fr. M. v K.)

Odgovor: Da trte rumenijo, more biti vzrok napačna ameriška podloga, ki ni prikladna Vaši zemlji, ali pa vlaga. Nekatere ameriške trte namreč v preapnjeni zemlji ne uspevajo. V tem slučaju ni druge pomoči kakor trte zmenjati z drugimi, ki so cepljene na ameriško trto rupestris monticola, ker ta vrsta uspeva tudi v apnenih tleh. Če je pa vlaga vzrok, potem se pomaga z osuševanjem, oziroma se za podlogo rabi trta solonis.

Vprašanje 112. Pri dveh govedih, ki sta ušivi, sem rabil razna sredstva proti ušem, a brezuspešno. Na ušvih mestih je koža kakor garjava. Kako naj preženem uši govedi? (A. B. v Č.)

Odgovor: Navadno in dobro sredstvo je močna tobakova voda, ki se z njo prav dobro namažejo vsa ušiva mesta dvakrat ali trikrat po preteku dveh do treh ur. Čez 4 do 5 dni je mazanje ponoviti, da se uničijo še one uši, ki se med tem časom izležejo iz gnid. Mesta, ki so vsled drgnjenja garjava postala, je najprej dobro izprati z mlačno milnico. Najhitreje in najzanesljiveje delujoče sredstvo je pa mazilo iz živega srebra, ki se dobiva v lekarni. To mazilo v nekaterih minutah pomori vse uši, pa ga je le tedaj rabiti, če se more preprečiti, da se goved ne liže, ker je mazilo strupeno. Mazilo je dobro v dlako in v kožo vtreti ter ga potem čez nekaj ur z milnico izprati. Tudi mazanje z živosrebrnim mazilom je čez 5 dni ponoviti.

Vprašanje 113. V naši občini je nekdo odprl kamnolom, in iz njega izvozi po občinski poti silno veliko kamenja, vsled česar je pot v strašno slabem stanju. Občina je enkrat letos pač že popravila pot, a v enem tednu je bila že zopet vsa razorana. Ker bi redno popraviljanje poti silno veliko stalo, zato vprašam, ali more občina prisiliti posestnika kamnoloma, da on posebej prispeva k popraviljanju občinske poti? (T. T. v L.)

Odgovor: To je mogoče, in sicer na podstavi zakona, ki se tiče vzdrževanja občinskih potov. §. 21. tega zakona slove: Od posameznih občinskih oddelkov in od posameznih posestnikov, od obrtnih, rudarskih in trgovinskih podjetij in drugih posamnih fizičnih in jurističnih oseb, ki ceste ktere koli vrste, poti, mostove in brvi, na katerih ni nobene mitnice, rabijo navadno v večji meri, se smejo po razmeri porabe zahtevati doneski za njih vzdrževanje. Donesek se določi po dogovoru, in če pri okrajnih ali občinskih cestah ne pride do tega, določiti mora deželni odbor visokost doneska po razmeri večje porabe.

Vprašanje 114. Imam kravo, ki daje mleko, ki se na njem naredi čez nekaj ur tako trda smetana, da se ne da več pomešati z mlekom. Mleko pod smetano je zelo vodeno in ni za prodaj. Kaj je temu vzrok in kako se da odpomoči? (K. Š. v A.)

Odgovor: Ta napaka se pokaže, kadar smetana zakrkuje, ne da bi se naredilo dovolj mlečne kisline. Učenjaki smatrajo za vzrok te prikazni vpliv glive maslene kisline ter splch tistih gliv, katerih ferment ima sirišču enak učinek. Tako mleko se priporoča hitro porabiti ter ga hraniti v prav hladnih prostorih, Presnega masla se manj dobi iz takega mleka in je mehko.

Gospodarske novice.

* **Družbeni občni zbor za l. 1901.** se je vršil 10 t. m. ob obilni udeležbi udov iz vse dežele. Med uradnimi vestmi smo v tej številki pričeli priobčevati zapisnik občnega zbora. Pri volitvi so bili izvoljeni vsi dosedanji gospodje, le namesto umrlega odbornika Witschla je bil za odbornika nanovo izvoljen g. Frančišek Pavlin, c. kr. nadiženir v Ljubljani.

* **Z oddajo prasičev angleške pasme** je glavni odbor sedaj moral prenehati, ker plemenih prasičev ni več dobiti in ker je tudi prevažanje dragih plemenih živali ob vročini po železnici preveč opasno. Za prasiče se je zglasilo 74 prosilcev, katerih je bilo za sedaj 60 uslišanih. Ostali pridejo jeseni ali drugo pomlad na vrsto. Oddanih je bilo 51 mrjascev in 61 svinj čistokrvne angleške pasme, torej skupaj 112 prasičev, ki so družbo stali po 40 do 50 K, a oddani so bili po 15 do 20 K. Oni, ki so pripravljene prasiče tudi jeseni sprejeti, naj izvljijo to sporočiti.

* **Kose** vseh dolgoti ima družba zopet v zalogi ter prosi gg. ude, da za košnje otave že sedaj pošljejo naročila, kajti če jih zmanjka, jih more družba še pravočasno naročiti. Družba je letos oddala veliko tisoč kos in so udje z njimi prav zadovoljni; glavno je pa, da smo udom s ceno oddajo kos prihranili par tisoč kron.

* **Bergamaške osle**, enolične težke po 70 h so zopet pošle in je nova pošiljatev že na potu.

* **„Kmetijske razmere na Kranjskem“** je naslov knjigi, ki jo je spisal družbeni ravnatelj Gustav Pirc in jo posvetil visokorodnemu deželnemu predsedniku gospodu ekscelenci baronu Heinu. Vsebina te knjige je že deloma in bo popolnoma ponatisnjena v „Kmetovalcu“ v spisih pod istim naslovom. Knjigo je dobiti pri pisatelju.

* **Gnojila za ajdo**, in eicer rudninski superfosfat, kostni superfosfat ter čilski soliter ima družba vedno v zalogi.

* **Apno v kmetijstvu** je naslov jako važni razpravi, ki smo jo pričeli objavljati v tej številki, ter nanjo opozarjamo vse napredne kmetovalce, kajti preskušnje kažejo, da brez gnojenja z apnom dostikrat ni mogoče povzdigniti pridelovanja in da je večkrat gnojenje z umetnimi gnojili samo zato neuspešno, ker zemlji nedostaja apna.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. k. kmetijske družbe kranjske.

V četrtek, dne 10. t. m. se je vršil v veliki dvorani »Mestnega doma« letošnji občni zbor c. k. kmetijske družbe kranjske. Predsedoval je družbeni predsednik gospod Oton pl. Detela; c. kr. deželno vlado je zastopal okrajni glavar Viljem Laschan pl. Moorland, mestno občino ljubljansko pa zupan Ivan Hribar.

Otvorivši ob devetih dopoldne zborovanje je predsednik pozdravil zbrane družabnike, ki jih je okoli 200 prišlo iz raznih krajev naše dežele ter stem pokazalo živo zanimanje za prospeh toli blagodejno delujoče družbe. Nato je g. predsednik sporočil, da se gospod deželni predsednik ekscelencia baron Hein zaradi nujnih uradnih opravkov ne more udeležiti občnega zbora, pač pa je pismeno pozdravil občni zbor ter je sporočil najboljša voščila za nadaljno uspevanje družbe. Mi smo prepričani, je rekel

predsednik, da ta voščila prihajajo njegovi ekscelenci iz srca, kajti njegovo delovanje nam je dokaz, kako živo se deželni predsednik zanima za družbeno stremljenje in sploh za kmetijske zadeve v deželi. Mi imamo v deželnem predsedniku iskrenega pospešitelja naših teženj tako pri vladi kakor v deželne zboru. Predsednik je potem predstavil zastopnika c. k. deželne vlade in poročevalca o kulturnih zadevah gospoda okrajnega glavarja pl. Laschana ter se hvaležno spominjal tudi prejšnjega poročevalca gospoda barona Schönbergerja, ki se je zelo zanimal za družbo ter zlasti krepko podpiral delovanje glede prenovitve naših vinogradov. Število udov se je tudi v preteklem letu znatno pomnožilo, ker se ljudstvo zaveda, da je treba zediniti moči k uspešnemu delovanju. Skromen je bil začetek naše družbe. Ob prvem občnem zboru leta 1821. je družba imela 32 udov 10 uradnikov, 8 graščakov, 4 kanonike itd., a nič kmetov, ker med kmetiskim ljudstvom ni bilo zanimanja za družbo, ki je bila v prvi vrsti namenjena njegovim koristim. Razmere so se danes, hvala Bogu, izdatno zboljšale, in ogromno število udov, ki so domalega skoraj sami kmetiski posestniki, nam jasno priča, da družba hodi pravo pot in da je tudi ljudstvo spoznalo njeno korist. Blagodejno delovanje družbe so uvaževali tudi razni merodajni faktorji ter so družbo podpirali z besedo in z dejanjem. Predsednik se je s toplimi besedami spominjal umrlih družabnikov, zlasti stavbenega svetnika Witschla, ki je bil od leta 1853. ud, a od leta 1870. odbornik družbe; nadalje prošta Serajnika, ravnatelja kranjske hranilnice dr. Suppana itd. Zborovalci so v znamenje sozolja vstali raz sedeže. Gospod pl. Detela je pozdravil tudi zastopnike veleposestva ter je z zadovoljstvom potrdil, da so se tudi veleposestniki čvrsto oklenili kmetijske družbe, dobro vedoč, da so njihove koristi enake koristim našega kmetijstva. S trikratnim slava-klicem presvetlemu cesarju kot dobrohotnemu pospeševalju kmetijstva je gospod predsednik zaključil svoj govor. Temu klicu gospoda predsednika so se vsi zborovalci navdušeno odzvali.

Zastopnik vlade, gospod okrajni glavar pl. Laschan, se je zahvalil za laskavi pozdrav ter je izjavil, da bode, kolikor je v njegovih močeh, prav rad pospeševal družbene koristi. Obenem je sporočil občnemu zboru pozdrave gospoda deželnega predsednika. Vlada z velikim zanimanjem sledi razpravam kmetijske družbe in jej želi, da bi njeno delovanje kakor doslej tudi v prihodnje rodilo obilo sadu.

Nato je gospod ravnatelj Pirc naznanil imena zastopnikov vnanjih kmetijskih družb. Kmetijski družbi v Celovcu in Solnogradu sta za svojega zastopnika naprosili gosp. predsednika pl. Detela, kmetijski družbi v Krakovem in v Zagrebu gosp. podpredsednika Povšeta, kmetijske družbe v Trstu, v Gradcu, v Lincu, v Levovu in v Zagrebu pa g. ravnatelja Pirca.

Družbeni tajnik ravnatelj Pirc je potem poročal o delovanju glavne odbora v l. 1901. nekako takole:

Častiti zbor! V imenu glavnega odbora mi je čast naslednje poročati o stanju c. k. kmetijske družbe kranjske in o njenem delovanju v l. 1901. —

Da glavni odbor ni dal natisniti letnega poročila kakor je to prej večkrat storil, je pripisati varčevanju, kajti tisk 6000 izvodov letnega poročila v obeh jezikih prizadene ogromne stroške, ki jih je odbor sklenil letos prihraniti, ker je čč. gg. udom delovanje družbe itak znano iz uradnih poročil v družbenem glasilu »Kmetovalcu«. Računski zaključki so se pa natisnili in jih imajo gg. udje že v rokah.

Leta 1901. je družba imela 5163 udov, torej zopet več kakor v prejšnjem letu.

Udje so bili razdeljeni v 112 podružnic, od katerih so bile v l. 1901. naslednje nanovo ustanovljene: Borovnica, Knezak, Nova Sušica, Vrhpolje-Budanje in Vrh pri Vinici. Ustanovitev teh podružnic je občni zbor že potrdil. Od lanskega občnega zbora sem so se pa še ustanovile podružnice v Beli Peči, v Gorenjem, v Radomlju, v Ribnem, v Selu, v Rakeku in na Uncu, ktere bo imel nalogo potrditi letošnji občni zbor. Nekatere podružnice je bilo treba opustiti, ker niso imele toliko udov, kolikor jih zahtevajo pravila.

Po nadomestilnih volitvah na občnem zboru 20. junija l. 1901. so bili v glavnem odboru tife gg.: Deželni glavar Oton pl. Detela: predsednik; Frančišek Povše, vodja kmetijske šole v pok., državni in deželni poslanec: podpredsednik; Anton grof Barbo, graščak v Rakovniku, deželni in državni poslanec itd.; Vencel Goll, c. kr. višji gozdarski svetnik v Ljubljani; Henrik baron Lazarini, graščak v Smedniku; Josip Lenarčič, posestnik na Vrhniku in predsednik trgovinske zbornice v Ljubljani; Leopold baron Liechtenberg, graščak v Jablah in deželni poslanec; Alojzij Pavlin, c. kr. višji živinozdravnik v Ljubljani; Josip Pogačnik, posestnik ter drž. in dež. poslanec v Podnartu; dr. Tomaž Romih, učitelj na meščanski šoli in župan v Krškem; Viljem Rohrman, pristav deželne kmetijske šole kranjske na Grmu; Frančišek Witschl, deželni stavbeni svetnik v Ljubljani; dr. Maks pl. Wurzbach, advokat v Ljubljani; Janko Žirovnik, nadučitelj v Št. Vidu: odborniki, ter Gustav Pirc kot tajnik.

Za računsko preglednika sta bila l. 1899. izvoljena gospoda: Dragotin Žagar, hišni posestnik in deželni blagajnik, ter Frančišek Triller, priglednik deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani.

Občni zbor ima letos voliti podpredsednika namesto po triletni dobi po pravilih iztopivšega gospoda podpredsednika ravnatelja Frančiška Povšeta ter štiri odbornike namesto iz istega vzroka, oziroma vsled smrti iztopivših gospodov: grofa Antona Barba, veleposestnika na Rakovniku; barona Leopolda Liechtenberga, veleposestnika v Jablah; Alojzija Pavlina, c. kr. višjega živinozdravnika v Ljubljani, in umrlega Frančiška Witschla, stavbenega svetnika v Ljubljani.

Istotako je vsled pretekle dobe voliti pri današnjem občnem zboru dva računsko preglednika.

Glavni odbor je imel l. 1901. osem sej. Tekoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predsedstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje leta 1901. 1626 strogo uradnih pispisov; poslovnih števil pa izkazuje 21.521.

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, so delovali še: 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 odpravnik in 1 pisar. Pet družbenih uradnikov, 1 sluga in 1 upokojena služabnica so dobili l. 1901. 10.708 K plače.

O delovanju podružnic bodi sledeče omenjano: Podružnice, katerih je bilo kakor omenjano 112, se nahajajo po vsi deželi ter so družbi glavna moč. Ker so podružnice tako urejene kakor zahtevajo razmere, lahko zelo pospešujejo družbene namene, zakaj one lahko postopajo kakor samostojna društva in dobivajo podpore iz javnih zakladov.

Družbena udnina znaša 4 K na leto; polovico je dobi glavni odbor, da udom brezplačno pošilja uradno glasilo, druga polovica pa ostane podružnicam, da imajo sredstev za svoje potrebe, če ne vzamejo za nadomestek sadnega drevja. Naša družba je torej edina v Avstriji, ki za svoje poslovanje nič ne jemlje od letnine udov, čeprav za to ne dobiva nič državne podpore. — Z dohodki iz udnine, vsled česar so podružnice nekaka samostojna kmetijska društva, potem z državnimi in z deželnimi podporami, ki jih podružnice dobivajo v določene namene, lahko uspešno delujejo ter družabnikom vresnici koristijo. To dejstvo je zato posebno važno, ker mora družba računati domalega s samimi kmetijskimi posestniki.

Družba je mnogokrat mogla uspešno delovati le s pomočjo svojih podružnic, posebno pri pospeševanju sadjarstva, vinstva, pri porabi skupnih kmetijskih strojev in pri skupnem naročanju kmetijskih potrebščin.

Podružnice imajo sedaj 28 drevesnic, ki vsako leto v svojem kraju oddajo lepo število sadnih dreves, pa jih bodo oddajale še po več, kadar se popolnoma razvijejo.

Posebno moramo poudarjati delavnost kmetijskih podružnic pri novem zasajanju vinogradov, pri čemer sta jih krepko podpirala c. kr. deželna vlada in pa deželni odbor. Leta 1901. je imelo

trtnice 20 podružnic v obsegu 15 ha. 5 izmed teh trtnic dobiva redne večje državne in deželne podpore, tako da se lahko smatrajo za okrajne trtnice. Mnogo trtnic ima tudi vzorne vinograde. Omenjene podružnične trtnice so l. 1901. pridelale 118.800 cepčenk in 227.000 korenjakov. Omenimo naj še, da se je v teh trtnicah tudi praktično poučevalo, deloma po državnih in deželnih uradnikih, deloma po trtničarjih.

Za skupno porabo so podružnice imele blizu 200 kmetijskih strojev, in sicer čistilnikov (trijerjev), travniških bran, mlatilnic itd.

Razen teh strojev imajo nekatere podružnice raprave za porabo sadja, in sicer moštarnice, priprave za kuhanje sadnega žganja in sušilnice; 5 podružnic ima svoja poslopja, nekatere prav lepa (Bled), in ena podružnica je svoje stroje tako priredila, da jih goni vodna moč (Begunje).

Odkar je družba začela priskrbovati kmetijske potrebščine, imajo podružnice nalogo naročiti skupno, da se stem zmanjšajo prevozní stroški; pa tudi plačevanje se jim v ozira vrednih slučajih olajša. —

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

Družbena podkovska šola je imela kakor običajno v preteklem letu 2 polletna tečaja, ki sta bila oba tako dobro obiskana, da je bilo za zglazene učence težko najti prostora. Ta šola je z ozirom na predugačene razmere postala v marsičem nezadostna, zato se ravnokar vrše obravnave glede njene preustrojitve, in že na prihodnjem občnem zboru bo mogoče glavnemu odboru o tem kaj gotovega poročati, oziroma predlagati.

Oskrbovanje družbene drevesnice, ki smo jo osnovali leta 1885., pozneje pa večkrat povečali na zemljiščih, vzeti v zakup, je bilo tako, kakršno prejšnja leta. Spomladi 1901. l. smo udom pod navadnimi pogoji oddali kakih 20.000 visokodebelnih drevesec in 100 pritlikavcev. Kmetovalci so se tako zavzeli za sadjarstvo, da ni bilo mogoče vseh naročil zvršiti navzlic temu, da ima mnogo podružnic svoje drevesnice. Družbena drevesnica je sedaj največja izmed vseh drevesnic v Avstriji, vzdrževanih iz javnih sredstev, in glavni odbor je lahko ponosen na svoje delo, ki ga je polagoma dovršil v prosep domačega sadjarstva.

Oddeleke, kjer izkopljemo drevje, porabimo za poskuse, kolikor dopušča gospodarstveni načrt. Poskušali smo nekatere vrste žit in pa mnoge novejšje krompirjeve vrste.

Sedaj je deveto leto, odkar smo vzeli v zakup dvorec na Viču, kjer smo gospodarili po gospodarstvenem načrtu kakor prejšnja leta. Ker so bili gospodarski uspehi ugodni, smo zopet mogli odpisati nekoliko v gospodarstvo vložene glavnice.

Seveda ne smemo zamolčati, da so k temu ugodnemu uspehu pripomogle tudi podpore; vendar pa je glavni uspeh posledica ugodnih gospodarskih razmer. Opomniti moramo tudi, da navzlic omenjenim odpisom leto za letom pomnožujemo mrtvi in živi inventar (gospodarsko orodje in živino).

Goveja živina je simodolske pasme, kobili sta pa pingavki. L. 1901. smo oddali za plemo več simodolskih bikov, nekaj simodolskih krav in telic in 2 pingavska bika.

Družbene vožnje s kolodvora v mesto in nazaj (prevažanje blaga) je oskrboval dvorec s svojo vprego.

Med najvažnejšimi podjetji je družbena gospodinjska šola, ki je bila ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ter je bila slovesno otvorjena 20. oktobra 1898. Da je bila ta šola potrebna, spričuje tudi dejstvo, da se vsako leto zgledi več deklet kakor jih šola, ki ima internat, more sprejeti.

Družbena kmetijska gospodinjska šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Frančiška, ki s strokovnimi učitelji (za krščanski nauk, živinorejo, mlekarstvo, živalsko in človeško zdravstvo) vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. — Vsako leto je na šoli tudi praktičen mlekarški tečaj, pri katerem se posnema s posnemalnikom, méde ter se delajo razni fini siri, ki se lahko napravljajo iz malo mleka. Tudi se vsako leto prirejejo poučni izleti.

Leta 1900. se je pouk pričel 1. oktobra in je trajal do prihodnjega 30. septembra. Učenk je bilo 12.

Lansko leto 1. oktobra je bilo sprejetih tudi 12 učenk, a ker je med letom ena iztopila, je v ravnokar vršečem se tečaju, ki se bo končal 30. septembra, le 11 gojenk.

Leta 1898. istotako v proslavo imenovane vladarjeve petdesetletnice ustanovljeni cesarja Franca Jožefa I. jubilejni zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov je dosegel v l. 1901. 1297 K 60 h.

V zaklad se stekajo vsakoletni prispevki iz družbenega premoženja in prostovoljni doneski dobrotnikov. Iz obresti je vsako leto 2. decembra obdarovati nekaj kmetijskih poslov, ki dolgo časa služijo v eninisti hiši. Dokler zaklad ni primerno velik, bode vsakoletna darila družba plačevala iz svojega. Leta 1901. je bilo obdarjenih 10 poslov; dobili so po 20 K. Ti posli so služili v isti hiši, oziroma pri istem gospodarju nepretrgoma po 40 do 53 let.

Družbeni udje so za ta zaklad darovali več sto kron. Imena darovalcev in darovane zneske smo objavili v »Kmetovalcu«, izrekamo jim pa tudi na tem mestu najsrčnejšo zahvalo.

Družbeno uradno glasilo »Kmetovalec« je leta 1901. izhajalo že XVIII. leto ter se ga je tiskalo nad 5000 izvodov. Ker se je list zelo razširil, so mu čimdaljebolj dohajali inserati, in njihov donesek je pokrival precejšen del stroškov za list.

Za družabnike nemške narodnosti je glavni odbor naročil tudi za leto 1901. na račun družbe nemški kmetijski list »Oeconom«.

Med najvažnejša družbena opravila je v zadnjem času stopilo **priskrbovanje kmetijskih potrebščin družbenim udom.**

Družba je že več kakor pred 15 leti pričela svojim udom priskrbovati kmetijske potrebščine, in po udih so bili dobrot te naprave deželni tudi neudje, ker je družba, izvzemši nekatere slučaje, to nalašč pregledala. Izvzeto je bilo sadno drevje, pač pa so modro galibo in žvepleno moko lahko vsi dobivali, in istotako tudi laneno seme, ker se je to blago vsled državne podpore oddajalo pod kupno ceno. Priskrbovanje kmetijskih potrebščin se je sčasom tako razvilo, da družba lahko s ponosom gleda na to svoje delo.

Družba nakupi potrebščin na debelo in v toliki množini, kolikor iz svojih skušenj meni, da bi se jih utegnito porabiti. Navadno sklence pogodbe za vse leto ter skrbi, da doseže kolikor mogoče nizke cene ter toliko popusta in priskrbnine, da more blago kmetovalcem oddajati po najnižjih cenah, kakršne so le pri kupovanju na debelo mogoče. Družba ne vzame nikakega dobička, le pri nekaterih potrebščinah pridrži toliko, da pokrije poslovne stroške. Pri priskrbovanju strojev, kakor tudi pri nabavi mlekarskih strojev in orodja, prepušča družba ves popust naročnikom, ki n. pr. pri mlekarskih strojih znaša 10%.

Odkar je družba v svoj delavni načrt sprejela posredovanje pri nakupu kmetijskih potrebščin, imajo podružnice važno nalogo, da s skupnim naročanjem znižajo skupne stroške, oziroma v uvaževanja vrednih slučajih izposlujejo olajšave pri plačevanju naročenega blaga.

Kadar je družba kaj vpeljala, se je držala tega načina, da je vsako blago, predno ga je vpeljala, opisala in priporočila v svojem uradnem glasilu, in poučevali so tudi potovalni učitelji pri svojih predavanjih. Edino družbena zasluga je, da je prve kilograme umetnih gnojil spravila v roke kmetiskim gospodarjem. V devetih letih se je poraba umetnih gnojil povzdignila na preko 200 vagonov na leto. To je uspeh, ki sam jasno govori. Tudi modro galico je družba vpeljala za škropljenje trt in pa oljne tropino za krmo. Doslej so bile le v nekaterih krajih znane lanene tropine. Tudi to zaslugo si sme družba prisvajati, da je praktičnim potom privedla kmetovalca do tega, da so si začeli priskrbovati brezpredenično deteljno seme in da so začeli seme menjavati, kajti ona jim je nabavo vedno rada posredovala.

Leta 1900. je družba pristopila k »Splošni zvezi avstrijskih kmetijskih zadrug« na Dunaju, ki ima namen, da stem, da nakupi velike množine kmetijskih potrebščin za vse

kupovalne družbe vse Avstrije, doseže še ugodnejše cene, ki so v korist posameznim kmetovalcem.

Pri priskrbovanju kmetijskih potrebščin se družba drži načela, kolikor mogoče oddajati le one potrebščine, ki jih trgovci po deželi doslej niso imeli, ker se vsekakor hoče izogniti konkurenci trgovskemu stanu.

Posredovanje gospodarskih potrebščin pri družbi je danes raztagnjeno skoraj na vse gospodarske potrebščine razen na otrobe in žito za krmo. To priskrbovanje je zavzemalo l. 1901. več kot petdeset predmetov, ki spadajo v to skupino. V zadnjem času je družba nanovo vzela v vrsto teh potrebščin kose in osle, s čemer je storila svojim udom veliko uslugo, kar dokazuje izredno zanimanje za te predmete. Osle je uvedla družba šele to leto in ji, žal, ni bilo mogoče vsem naročilom zadostiti, čeprav je imela v zalogi več tisoč osel.

Poleg izvršitve sklepov občnega zbora in vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor (oziroma predsedništvo, tajništvo in družbena pisarna) oskrboval vsa tekoča opravila družbena ter tudi, kadar je bilo mogoče in umestno, pospeševal domače kmetijstvo.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za pospeševanje kranjskega kmetijstva vobče ter posameznih kulturnih vrst posebej glavni odbor omenja naslednjih, ki jih je nekoliko izvršil s svojim denarjem, nekoliko pa s podporami c. kr. kmetijskega ministrstva in deželnega zbora kranjskega.

Kmetijsko rastlinstvo je glavni odbor pospeševal stem, da je udom naročal dobrega semenja, v prvi vrsti ruskega lanenega semena, predenice čistega deteljnega semena, raznih žit in krompirja in letos tudi pesno seme.

Posebno dobri so bili to leto trajni družbeni uspehi pri **uvažanju in porabi umetnih gnojil.** Leta 1901. se jih je porabilo nad 100 vagonov. Naročali so jih skoraj izključno kmetiki posestniki.

Vinstvo je družba pospeševala stem, da je posredovala dobavo zanesljivo dobre in cene modre galice in žveplene moke. Na prošnjo glavnega odbora je deželni odbor plačal voznino do podružnic, tako da so vinščaki prav poceni dobili zanesljivo dobro modro galico. Po znižani ceni je družba oddala tudi veliko trtnih škroplilnic in nahrbtnih žveplalnikov. Družba je več podružnicam izprosil državne, oziroma deželne podpore za njih ameriške trtnice in za poskusne vinograde. Te nasade so nadzorovali državni organi in pa deželni potovalni učitelj za vinstvo, gosp. Gombač. Ta gospod je sploh vedno deloval v popolnem sporazumenju z družbo, zato mu mora družba biti hvaležna za mnoge uspehe ter mu na tem mestu izreka najtoplejšo zahvalo za njegovo tako uspešno delovanje.

Sadjarstvo je družba tudi to leto zelo pospeševala, kakor druga leta, in sicer v prvi vrsti stem, da je oddala mnogo tisoč sadnih drevesec. 28 podružničnih drevesnic so pregledali družbeni organi, in družba je drevesnicam izprosil izdatne državne in deželne podpore.

Govedorejo je družba pospeševala stem, da je oddajala čistokrvne bike plemenjake ter je prirejela premovanja. Z državno podporo je družba nakupila in oddala živinorejcem za polovico kupne cene čistokrvnih bikov plemenjakov, in sicer pincgavske, pomurske in simodolske pasme. Živinorejcem, ki so imeli iz državne podpore kupljene bike nad dve leti, je družba izplačala nagrade. — Premovanja goveje živine so bila leta 1901. v Kranju, v Mokronogu in v Jeličnem Vrhu.

V pospeševanje ovčarstva je družba, kakor prejšnja leta, tudi leta 1901. kupila ovnov bergamaške pasme ter jih je za četrtno kupne cene oddala posestnikom, ki se pečajo z ovčarstvom.

Tudi **svinjerejo** je družba pospeševala stem, da je oddajala prasičke za plemo, in sicer velike bele angleške pasme (jorkširske). Vrhutega se je priredilo premovanje prasičev v Novem Mestu in v Št. Jerneju.

Konjerejo je pospeševal samostojni konjerejski odsek, ki je skoraj popolnoma neodvisen od družbe in deluje vseskozi v sporazumu s c. kr. žrebčarsko postajo.

Tudi glede razširjanja **kmetijskih strojev** je glavni odbor uspešno deloval vsled deželne podpore. V ta namen je dal več podružnicam podpore za nakup dobrih kmetijskih strojev v skupno porabo. Nakupilo se je več škropilnic zoper peronosporo, žitnih čistilnikov, travniških bran, sesalk za gnojnico, posnemalnikov itd.

Kolikor je glavni odbor mogel, je podpiral tudi **kmetijski pouk**; vzdrževal je deloma podkovsko in pa gospodinjstvo šolo, izdajal kmetijske poučne spise itd.

Opozarjati je tudi, da je družba, priznavajoč veliko važnost **kmetijskega združništva**, sama delovala za razvoj za naše razmere primernih zadrug, zlasti mlekarških, in da je vsa teženja v tem oziru podpirala kar najodločneje in tudi z uspehom.

Razen tega, kar sem doslej navedel o družbenem delovanju, moram še omeniti natančno deželno statistiko o letini, ki zahteva eno konceptno moč izključno skozi tri mesece. Družba je nadalje na poziv c. kr. kmetijskega ministrstva, c. kr. deželne vlade in deželnega odbora izrekla svoje mnenje o mnogih vprašanjih, zadevajajočih kmetijstvo. Iz svojega nagiba pa je omenjenim visokim uradom podala važnih nasvetov glede deželne kulture ter se je v več slučajih obrnila s predlogi na državni zbor, oziroma na dotična ministrstva. —

Častiti občni zbor izvoli iz tega poročila razvideti vsestransko delavnost glavnega odbora glede izpolnjevanja njegovih dolžnosti, ter izvoli poročilo vzeti na znanje.

Občni zbor je vzel poročilo glavnega odbora odobruje na znanje ter je izrekel soglasno tudi svojo najiskrenejšo zahvalo c. kr. kmetijskemu ministrstvu, c. kr. deželni vladi, deželnemu zastopu in kranjski hranilnici, ki so družbo v njenem delovanju vedno izdatno podpirali. (Konec prihodnjič.)

Seja glavnega odbora dne 9. julija 1902.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik, ravnatelj gosp. Povše, navzoči so pa bili odborniki gg: grof Barbo, Goll, baron Liechtenberg, Pavlin, Rohrman, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in tajnik Pire.

Odbor se je posvetoval o posameznih predlogih podružnic na družbeni občni zbor ter je določil stališče, ki ga bo zavzemal pri občnem zboru glede teh predlogov.

Za nove ude so bili sprejeti gg: Jaklič Jurij, gostilničar in trgovec v Črnomlju; Šuklje Anton, posestnik v Gorenji Lokvici; Muren Danijel, posestnik v Gradacu; Šarec Ivan, posestnik in trgovec v Radomljah; Šarec Jakob, posestnik na Hudem; Pavlin Jakob, posestnik v Radomljah; Kralj Ivan, posestnik in mlinar v Radomljah; Jerman Francišek, posestnik v Radomljah; Žabnikar Francišek, posestnik v Radomljah; Jaševc Jernej, posestnik v Radomljah; Jaševc Martin, posestnik v Radomljah; Mrčun Mihael, posestnik v Radomljah; Hribar Ivan, posestnik v Radomljah; Gregorec Valentin, posestnik in zidarski mojster v Mengšu; Cerar Martin, posestnik in trgovec v Radomljah; Škrjanec Francišek, posestnik v Rodici; Pogačar Ivan, posestnik v Radomljah; Kaplja Francišek, posestnik v Radomljah; Grašič Jakob, posestnik v Pre-serju; Bobnar Jakob, posestnik v Šenčurju; Lovšin Marija, posestnica v Obrhu; Zotman Karol, c. kr. sodni pristav v Litiji; Klinc Ignacij, c. kr. davčni kontrolor v Litiji; Brunšek Josip, posestnik v Dragovškem; Tratnik Adalbertina, zasebnica v Šmartnu pri Litiji; Hribar Ivan, posestnik in gostilničar v Kranjski gori.

Razglas.

konjerejcem, ki želé kupiti plemenskih kobil.

V času od srede meseca septembra do srede oktobra 1902 se bo v krajih, kjer so nastanjeni c. in kr. vozni oddelki, in sicer št. 1. v Krakovem, št. 2. na Dunaju, št. 3. v Gradcu, št. 8. v Pragi, št. 9. v Jožefovem, št. 10. v Premislju in št. 11. v Lvovu prodalo nekaj za pleme še sposobnih kobil (vojaških), v starosti pod 14 leti, kmetskim posestnikom, ki nameravajo te kobile imeti za pleme, za vsoto po 100 K.

Dan prodaje se naznani svoječasno.

Ker konjerejski odsek namerava posredovati, da se nekaj kobil namestu v Gradcu odda v Ljubljani, se prosijo oni, ki nameravajo te kobile v oni namen kupiti, da to v 14 dneh, t. j. do 31. julija t. l. naznanijo podpisnemu odseku.

Samostojni konjerejski odsek o. kr. kmetijske družbe kranjske

V Ljubljani, 15. julija 1902.

St. 14.787.

Razglas

Na podstavi ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, dež. zak. št. 154., s katerim so bila premenjena nekatera določila ces. ukaza z dne 2. maja 1899, drž. zak. št. 81., o odvracanju in zatiranju svinjake kuge, in v zmislu ukaza ministrstva za notranje stvari, za pravosodje, za trgovino, za železnice in za kmetijstvo z dne 18. septembra 1900, drž. zak. št. 153., se v sporazumljenju s c. kr. kmetijsko družbo za Kranjsko razglašajo za III. četrtletje 1902 nastopna

vrednostna tarifa

za vsak kilogram žive teže pri zdravih prasičih za rejo, da se določi odškodnina po določilih člena I., § 3. b, ces. ukaza z dne 15. septembra 1900.

A. Prasiči za rejo deželnega plemena:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1:50
2.) Prasiči do 1 leta	> 1:30
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1:10

B. Prasiči za rejo

iz križanja z angleško pasmo:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1:60
2.) Prasiči do 1 leta	> 1:40
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1:15

C. Prasiči za rejo

čistega plemena (angleški), importirani ali doma zrejeni:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 2:10
2.) Prasiči do 1 leta	> 1:70
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1:30

Za one prasiče, ki so bili uradoma zaklani in se je pri njih našlo, da so bili okuženi, se s pridržkom določil §§ 5. in 6. ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, toda brez drobu, v popolnoma iztrebljenem stanju, daje povračilo iz državnega zaklada samo v znesku 50 odstotkov zgoraj navedene vrednostne tarife. Pri plemenskih prasičih pa pristaja k po gori navedenih vrednostnih postavkih dognanim odškodninam še 25%, dodatek (§ 3. c ces. naredbе od dne 15. septembra 1900).

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. julija 1902.

Listnica uredništva.

M. K. na H. Sadno drevo, ki ima poginiti, večkrat poleti ali jeseni še enkrat cvete, čemur je vzrok motenje notranjega življenja. Tudi pri Vašem drevesu je tako; drevo bo poginilo, ker sok ne more več pravilno krožiti, ker je zajec lubad kroginkrog oglodal. Če je drevo sedaj še živo, prihaja odtod, ker živi od redilnih snovi, ki so še od prej v njem.

A. R. v R. Sosed ne sme nič narediti, kar bi Vas oviralo pri obdelovanju Vašega sveta, celo pa ne, ker imate Vi za obračanje pri oranju stare in veljavne pravice. — Če Vam dela senca žive meje škodo, se čez to ne morete nikjer pritožiti.

F. Š v K. Sredstev proti trtni uši se je izumilo in znašlo na tisoče, a vsa skupaj niso zanič. Mi nimamo časa in se nam tudi škoda zdi prostora, da bi le nekatera teh sredstev navajali. Najboljše je še neko priprosto ameriško sredstvo, ki obstoji iz dveh gladkih kamenov; uš se poišče ter položi na kamen, z drugim kamenom se pa ubije. Zelo nas veseli, da ste prišli neki tvarini na sled, ki uničuje trne uši, a oprostite, če mi v to Vašo stvarino ne verujemo, in Vam svetujemo prosti čas rajši porabiti za uničevanje uši po ameriškom načinu, t. j. z mastenjem med dvema kamenoma. — Glede nagrade, če izumite sredstvo, trtno uš zatreti, Vam za sedaj ni skrbeti, zato je še čas in mi Vam dobri stojimo, da dobite milijone.

I. B. v T. Če je pot potrebna za izvažanje gozdnih pridelkov, jo morete izposlovati sodnim potom na podlagi zakona, ki se tiče potov za silo.

I. S. v M. Če dokazete, da ste več kakor 30 let dotično pot rabili, potem Vam te pravice nihče ne more vzeti, sicer pa tudi pri sodnji lahko izposlujete pot za silo.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 13. V Ljubljani, 16. julija 1902. Leto XIX.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. julija 1902 (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K —.— h do K —.— h; nemška detelja (lucerna) K —.— h do K —.— h; gorenjska repa K 80.— h; laneno seme, domače ozimno K 32.— h do K —.— h; konopno seme K 20.— h do K 22.— h; kuminovo seme K 55.— h do K 60.— h.

Fižol: Rudeči ribniški K 16.— h; rudeči Hrvat K 15.— do K —.—; prepeličar (koks) K 17.— do K —.—. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 24.— h do K 26.— h. brez dima sušene K 24.— h do K 36.— h.

Orehi domači: K 27.— h do K 28.— h.

Ječice nove: K 4.— h do K 6.— h za 100 klgr.

Med čist: po K 70.— h do K 72.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 86.— h.

„ težke od 30 do 45 kg „ 74.— „ „ 76.— „

„ lahke „ 74.— „ „ „ „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Telečje kože: K 1.04 za kg.

Kozličeve kože po K 1.45 h do K 1.55 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 82 do 66 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 h za kg.

Kože lisic po K 10.— do 10.50

„ kun belic „ 22.— „ 24.—

„ rumenic „ 30.— „ 36.— za par.

„ dihurjev „ 6.— „ 6.50

„ vidr „ 17.— „ 18.—

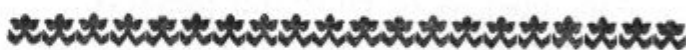
Kože zajcev po K 30.— do 32.— za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 15. julija 1902. Pšenica K 10.— h, rž K 7.80 h, ječmen K 7.30 h, oves K 8.30 h, ajda K 9.50 h, proso K 6.30 h, turšica K 6.50 h, seno K 3.50 h, slama K 3.— h. (Vse cene veljajo za 80 kgr.)

Na Dunaji, 14. julija 1902. Pšenica jesenska K 8.80 h, rž K 7.55 h, oves K 7.60 h, turšica K 5.10 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Nezrele zelene orehe

(tudi odpadle)

v pripravi mehkosti za močenje v žganji kupi v vsaki množini po 20 vinarjev kilogram

Edmund Kavčič, (66-1)

v Ljubljani, Prešernove ulice, nasproti glavne pošte.

Stanje hranilnih vlog:

16 milijonov kron.

Rezervni zaklad:

okroglo 370.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od uložitnih obresti plačuje hranilnica sama, ne da bi ga zaračunila ulagateljem.

Za varnost ulog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da ulagava v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne uloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 $\frac{3}{4}$ % na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na na leto 6% izposojenega kapitala. (64-2)

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje.

Priporočam p. n. občinstvu svojo zalogo vsakovrstnega orodja za kovače, mizarje, kleparje, ključarje itd. — Za stavbe: traverze, šine, portland- in roman cement, štorjo, železo za vezi, okove za okna in vrata, štedilnike (Sparherde).

Za poljedelce: Najboljše vrste mlatilnice, gepeljne, slamo-reznice, čistilnice, železne pluge, sesalke (Saugpumpen), cevi za vodovode, dalje nagrobne križe, vlihte kotle, jeklo, fino štajersko železo in vsakovrstno kuhinjsko opravo. (31—11)

Zagotavljajoč najboljše postrežbe se priporočam za obilen obisk

A. SUŠNIK,
trgovec s špecerijo in železnino

Zaloška cesta (Udmat) št. 15.

V Avstriji ne dela noben kmetijski stroj konkurence našemu

posnemalniku za mleko „AUSTRIA“

(Austria-Milch-Centrifuge)

kar se tiče glede lahkega in gotovega toka, ednostavnosti, lahkem osnaževanju, priprosti ročnosti itd.

Vsakemu kupecu posnemalnika „Austria“ plačamo tako:

100 kron v gotovini

kdor nam dokaže nasprotnost.

Odjemalcem teh posnemalnikov damo iste 4 tedne na poskus in večletno jamstvo.

Cenike razpošiljamo zastonj in poštnine prosto.

Avstrijska družba za posnemalnike

(Oesterr.-Separatoren-Vertriebs-Gesellschaft)

H. WILLMANN & JUST (62—2)

Dunaj, Währingerstrasse 147.

Kuverte s firmo in vizitnice

priporoča

J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Tvornica kemijskih izdelkov
(Fabrik chemischer Produkte)
v Reki.

Umetna gnojila

vsake vrste izvzemši

Tomasovo žindro,

ki je na jugu Avstrije predraga, da bi bila za kmetovalce.

Namesto Tomasove žindre priporočamo rabo bolj vplivajočega (65—2)

rudninskega superfosfata

s 14 do 16% raztopne fosforove kisline.

Naš rudninski superfosfat s 14 do 16% raztopne fosforove kisline ima v sebi najmanj 14% v vodi raztopne fosforove kisline in 0.75 do 2.0% v citratu raztopne fosforove kisline. Jamči najmanj za 14% v vodi raztopne fosforove kisline. (P₂ O₅).

Najizvrstnejši in priznано najboljši

plugi iz jekla na 1-, 2-, 3- in 4- rezala,

brane za travnike in mah razdeljene in diagonane,

poljski valarji, obročasti in iz gladke plehovine,

stroji za sejanje „Agricola“,

stroji za košnjo in žetev, za mrvo, detelje in žito,

grablje za seno in žetev in za obračane mrve, patentovani sušilni aparati za sadje, prikuho i. t. d. Preše za vino in sadje, kakor tudi za vsako porabo, mlinci za sadje in grozdje, stroji za obiranje grozdja, stroje za rezanico na valjčkih in z mazljivimi tečaji, jako lahko za goniti pri čimur se prihrani 40% moči.

Mline za debelo moko, reznice za repo,

stroji za mlatiti s patentovanimi valjčnimi, okroglimi in mazljivimi tečaji, ročne na gepel in na par, **gepelni za vprego 1 do 6 živinčet.**

Najnovejši mlinci za čiščenje žita, trijerji za roškanje turšice.

Samotvorne patentovane brizgalnice za pokončavanje grenkulje in trtne uši

„Syphonia“,

prenesljive

štedilne peči,

parniki za krmo,

preše za seno in slamo

ročne, pritrdljive in za prepeljati

kakor tudi vse druge poljedeljske stroje izdeluje garantovano po najnovejši in pripoznano najboljši napravi

Ph. Mayfarth & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužine na par na Dunaji II/x, Taborstrasse št. 7x.

Odlikovani z nad 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami pri vseh večjih razstavah.

Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastonj. — Zastopniki in prekupci se iščejo. — Ustanovljeno l. 1872. — 750 delavcev

(32—6)

Vsakovrstna
zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; repno seme; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofijo št. 4. (29-11)

Kupuje pa brinjevo olje po visoki ceni.

Največja zaloga poljedelskih strojev

pri

Karol Kavšeka nasl.
Schneider & Verovšek

trgovina z železnino

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

priporočata svoje znano najboljše: gepelne, mlatilnice vsake vrste ročne in za gepelj, slamo-tresnike za vsako mlatilnico pripravne, pajkelne že od 22 fointov naprej, trijerje, slamo-reznice, pluge, mlino in preše za sadje in grozdje i. t. d.

Nove dele za polomljene stroje vsake vrste priskrbimo hitro in po nizki ceni.

Stroje za košnjo in žetev; fine kose, srpe, stroje za klepati i. t. d. (58-4)

Stroje za kositi damo tudi na poskušnjo.

Čez 200 različnih strojev v zalogi, toraj si gotovo tukaj vsakdo najlažje zbere.

Nove slovenske cenike razpošiljamo brezplačno.

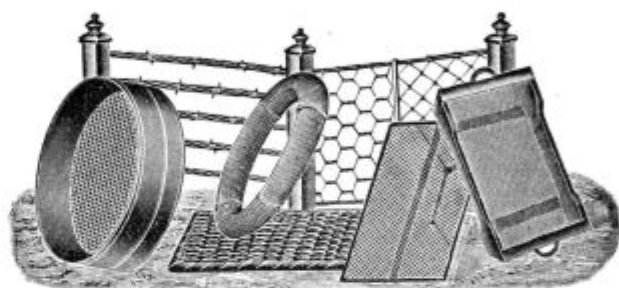
Grajsčinsko oskrbništvo
viteza pl. Plessinga v Waldeggu, pošta Kirchbach
pri Gradcu,

prašičorejna postaja

c. kr. štaj. kmetijske družbe priporoča

plemene prašiče, marjaške in svinjce
☒ največje bele angleške pasme, ☒
jorkširce. (4-11)

☀ **Praktične in cene žične ograje.** ☀

EVGEN IVANC, Sodražica (Kranjsko)

Izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom.

Priporoča slav. občinstvu v naročbo vsakovrstne **mreže iz žice**, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprečke v oknih in linah, za presejanje peska in gramoza itd.

Pocinkano jekleno žico z bodali za ograje gozdov, pašnikov itd.

Elastične mrežaste modroce, za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne žične tkanine, za stroje, mlino, okna, mesne sitence itd. raznovrstna **sita in rešeta** za tovarne, mlino, čiščenje žita itd. po najnižji ceni. (9-9)

☞ Ceniki na zahtevanje brezplačno. ☞

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito) v natančni izuršitvi

Sušilnice za sadje in zelenjavo, škropilnice proti peronospori. Zboljšani sestav Vermorelov. Mehovi za žveplanje trt.

Mlatilnice, mlino za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav. Slamoreznice jako lahke za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje, prodaja v najboljši izvršitvi

IG. HELLER na Dunaju, II./, Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Ceniki brezplačno!

(30-12)

☞ Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati. ☞

Mala naznanila.

Vsak od c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijaviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Jajca za valenje od priznanih najboljših jajčarij, pristnih belih »Leghorn« razpošilja ducat za 5 Kron poštne prosto Franc Leban, učitelj v Trnovem pri Gorici. (112)

Čebele v ajdovo pašo jemlje Jakob Babnik, posestnik v Zg. Šiški št. 32 pri Ljubljani. (148)

Deček, ki ima veselje do trgovine z primerno šolsko izobrazbo, sprejme se v učenje takoj pri Jakobu Lovrenčič-u v Sodražici. (149)

Spreten sirar z dobrimi spričevali išče službe, katero lahko takoj nastopi. Delal je v svoji stroki praktično nad dve leti, letos pa se je vdeležil sirarskega tečaja v Bohinju. Isti ima tudi lepo pisavo. Ponudbe na Tomo Petrovca, nadučitelja v Polhovem Gradcu. (150)

Bika, čiste pingavske pasme, 25 mesecev starega ima naprodaj Anton Sušteršič, posestnik na Lancovem, pošta Radovljica. (151)

Pravi ovči kraški sir, iz nanoških planin, prve vrste, prodaja po znižani ceni Hinko Grabrijan, trgovec v Vipavi. (152)

Voz (enovprežni), še v dobrem stanu, potem nekaj prodajalniške oprave, kakor 2 prodajalni mizi (pudelna), 2 polici itd. prodaja Josip Prašnikar v Izlakah pri Zagorju. (153)

Voz (tajselj), še prav v dobrem stanu ima naprodej Ivan Terček, posestnik v Medvedjem brdu, pošta Godovič. (154)

FR. ŠEVČIK,

puškar in trgovec z orožjem v Ljubljani

Židovska ulica št. 7.,

priporoča vsem prijateljem svojo veliko zalogo raznovrstnih pušk najnovjših sistemov, samokresov, patronov in drugo strelivo, nadalje prijateljem

ribolova

raznovrstne palice za ribnice, vsakovrstne vrvice (Schnüre), trnike, umetne muhe (Kunstfliegen mit einfacher und Doppelangel) itd. itd. (14—6)

Vsa popravila izvršuje trajno, točno in po najnižji ceni.

Franc Brenc,

ključarski mojster v Ljubljani,

Cegnarjeve ulice št. 12 (Vodmat)

priporoča se za izvršitev vsakovrstnih

ključarskih, stavbenih in umetnih del

nadalje za izvršitev in napeljavanje vsakovrstnih mrež za ograje pri vrtih, potem mreže za modroce itd., itd., po najnižjih cenah. (13—8)

Vsi kmetovalci

se lahko pre-pričajemo, da je najboljšje sredstvo konje, krave, telice, vole, prašiče ovce itd., obdržati zdrave, močne, ješčice in debele če se jim prime-suje k krmi

živinski prašek

iz lekarne

I (43—6)

Piccoli „pri Angelju“ Ljubljana, Dunajska cesta.

En zavoj $\frac{1}{4}$ kg stane 50 vinarjev, 10 zavojev 4 Krone.

Zunanja naročila po poizetju.

Sloveči profesorji medicine in zdravniki priporočajo

tinkuro za želodec

lekarnarja a II (43—3)

Piccoli-ja v Ljubljani

dvornega zalagatelja

Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepeča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljenje in odprtje telesa posebno zdravilna za one, ki trpe na zastaranem zaprtju.

Tinktura za želodec razpošilja lekar Piccoli v Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2-52, z 24 steklenicami za K 4-80, z 36 steklenicami za K 7—, z 70 steklenicami za K 13—. — (Poštni paket pod 5 kg.)

Železnato vino

krepča malokrvne, nervozne in slabotne osebe

LEKARJA Piccoli-ja v Ljubljani.

Dobiva se v lekarnah

Edina zaloga na Kranjskem lekarna **PICCOLI** „pri Angelju“ Ljubljana Dunajska cesta.

Polliterska steklenica velja 2 K. Zunanja naročila izvršuje lekarnar Gabriel Piccoli v Ljubljani točno, ako se mu pošlje znesek po poštne-m povzetju. III (43—6)

FR. STUPICA

trgovina z železnino, in kovinami, zaloga štedilnikov, poljedeljskih strojev, mlatilnic, (gepelnov) vratil, slamoreznic, čistilnic ali pajkelnov, preš za sadje in grozdje, plugov, kotlov za žganje kuhati, žag, nagrobnih križov, vag, tromb (pump) za vodovode in cevi, traverz, železniških šin, razne plehovine, vedno svežega romanin portland-cementa (55-5) itd. itd.

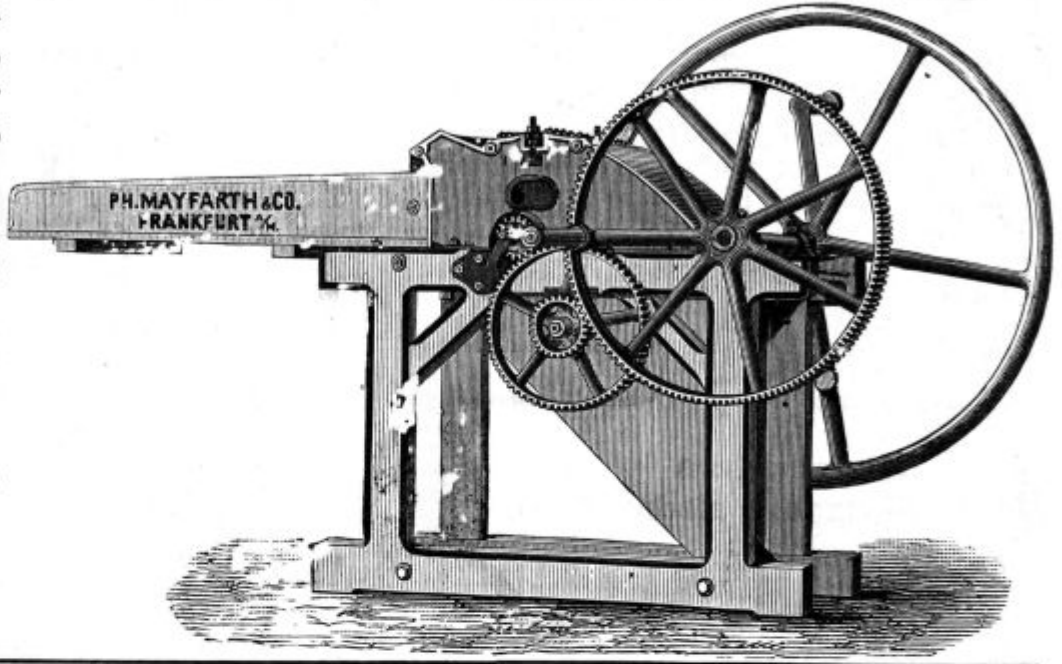
Posebno priporočam dobro, vedno sveže

špecerijsko blago

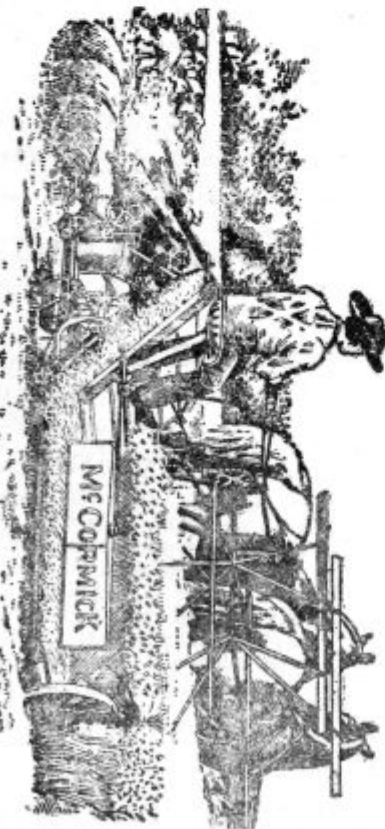
FR. STUPICA

v Ljubljani,

Mar. Terezije cesta 1.

„Grand Prix“

Pariz 1900.

Mc. Cormig Harvesting Machine Company
Šikaška tvornica za kosilne stroje.

IZDOLIKI:

Kosilni stroji z vezalno pripravo.

Stroji za kosnjo sena

Stroji za branjenje orodja

Kupite naše stroje le tedaj, ko si jih ogledate, ter se o cenah poučite. Največja zaloga najcenejših nadomestnih kosov za poljedeljske stroje. Zadrževajte samo naše knjige z nazori.

William I. Stillman,

zavrnatelj.

Na leto izgotovimo

362000 strojev.

V. Vaoci ul. št. 30.

BUDAPEST,

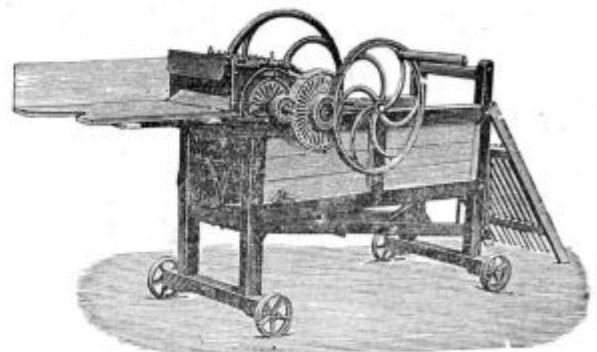
Naznanilo in priporočilo.

Vsojamo si našim p. n. odjemalcem vljudno naznaniti, da smo našo dosežanjo zalogo, pod vodstvom gospoda **IVANA KOMATIČA**, iz Figabirtovega dvorišča

preselil v hišo pri Dunajski šrangi na dvorišču.

Tu bomo imeli veliko izbiro vsakovrstnih poljedeljskih strojev kakor znano najboljše vrste po zmernih cenah, ktere na korist vsakemu odjemalcu najtopleje priporočamo.

Posebno priporočamo izborne slamoreznice patent „Austria“, po ameriskem sistemu urejene patentovane kosilne stroje, mlatilnice zelo močne s patentovanim pokrovom ter tečaji iz mede (Messing) na krogelje, prav izvrstno tekoče, itd.

Postavljanje strojev z gepeljni preskrbimo brezplačno, ter jamčimo za popolnost vsakega stroja. Manj premožnim damo naše stroje tudi proti plačilu na obroke.

Z velespoštovanjem

(59-4)

K. in R. JEŽEK

tovarna kmetijskih strojev in livarna železa v Blanskem,

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava

(2-4)

(28-7)

Zahvala pisana na dopisnici,

(kar je spodaj potrjeno po c. kr. notarju.)

Spoštovani gospod! Moji prašiči niso žrli, tudi so bili sila revni. Slučajno sem dobil od jednega mojih ljudi za poskušnjo 1 zavojček redilnega praška za prašiče. Človek se mora kar čuditi! Ne morem svojih prašičev dovolj krmiti, strašansko veliko požero, tako da so se čez nekoliko dni močno izredili, hvala temu izbornemu sredstvu. Morem isto vsakemu najbolje priporočiti in ga bodem tudi priporočal.

Prosim z obratno pošto 5 zavojev redilnega praška za prašiče.
Belišče, Slavonija, 31. oktobra 1900.

Z velespoštovanjem **Josip English,**
železniški nadziratelj.

Predloženi prepis se popolnoma strinja pisanemu originalu na dopisnici, katera ima znamke za 4 filerje in 2 vinarja

Ljubljana, tretjega oktobra eden tisoč devet sto ena.
(Notarjev pečat.)

Ivan Plantan,
c. kr. notar.

**Vsak, kdor ima prašiče
naj kupi Doktor Trnkoczy-ja redilni prašek za prašiče.**

Ta prašek se dobi večinoma pri vseh trgovcih, če pa ne,
pa v lekarni Trnkoczy-ja v Ljubljani z obratno pošto.
1 zavoj tega praška stane 50 vinarjev, 5 zavojev pa 2 Krone.

Mlatilnice

ročne ali za gepelj od K 100— do 235 —

ter vsakovrstne čistilnice, mlino
za žito in sadje, cevi in trombe za
vodovode, kakor vsakovrstne druge
stroje in potrebščine najboljše vrste
ima v zalogi (60—3)

Fran Zeman

Ljubljana, Poljanska cesta.

Gepeljni
vseh vrst od K 100— do K 240—

Petrolejski motorji
Za 1. 2. 3 in 4 konjsko silo.
K 700—, 900—, 1200—, 1600—

Odlikovana kotlarska obrt

Ant. Križnič-a

v Kanalu
na Primorskem

Priporoča

žganjarske kotle vseh sistemov

k praktičnemu kuhanju žganja. — Za izborno delovanje vsakterih
svojih žganjarskih kotlov jamči.

Ilustrovan cenik pošilja franco.

Slavne mlekarnice in sirarnice, zahtevajte ilustrovan cenik
vseh vrst in sistemov **sirnih kotlov**, katerega razposiljam
brezplačno in franco.

Da se vsa dela trpežno, čedno in solidno izdela, daje popolno poročilo.

Mlekarnicam in kmetijskim zadrugam dovoljujem
plačila na obroke. (18—7)

Sodba

vseh kmetovalcev Avstrije, kateri imajo v lasti ali pa so videli
delovati naš

posnemalnik za mleko „Teutonia“

(„Teutonia“- Milch - Separator)

je edino le ta, da je

posnemalnik „Teutonia“

z ozirom na njegovo ednostavno in preprosto ročnost
ter čistost, marljivi in gotovi tok, kakor glede
na njegovo ojstrost pri posnemanju, najboljši pos-
nemalnik sedanjega časa. Glede točnosti, solidne
izvršitve, ter ni podvržen vednim popravilim, pa
kot najcenejši stroj za posnemanje mleka.

O resničnosti teh navedb prepriča se
vsak lahko s poskusom. (8—7)

Natančna pojasnila in cenike razpošilja zastoj in
poštne prosto.

Avstrijska družba za posnemalnike

(Oesterr. Separatoren-Vertriebs-Gesellschaft)

H. Willmann in Just,

Dunaj, 18/1 Gürtel 129.